

teni. Visszatérek például a *Suttogások sötétben* című kötetem kritikáira. Talán Bedecs László mond figyelemre méltót a kötetről, illetve rólam a *Kalligramban*: besorol a jelenkori magyar irodalom „nagy öregjei” közé, így: „Lator László, Gergely Ágnes, Ágh István, Takács Zsuzsa és Tolnai Ottó mellett Tózsér Árpád is a nagy tiszteletnek örvendő, megbecsült, a magyar költészet sok-sok poétikai változását átélte, sőt saját munkáikkal is alakító [idős] költők sorába tartozik.” – Csörög a telefon [az idő 19.41], Cselényi jelenti, hogy meghalt Duray Miklós. 77 éves volt, pontosan tíz évvel fiatalabb nálam. A halál oka [azóta az interneten már rákerestem a hírre]: „Hosszan tartó, súlyos betegség”. Azaz rák. Isa pur es chomuv vogmuk.

December 31. Az év utolsó napján kezdem el szedni az új antibiotikumot, neve *Sumamed*, mellékhatásai között még az ájulás is ott van. Most reggel 7.46 az idő, 8.00 órakor iszom ki a bürökpoharat. Nem tagadom, távolról sem vagyok olyan nyugodt, mint Szókratész volt: ha bármi történik velem, ezekben a csupaünnep-napokban orvost találni is lehetetlen lesz.

Radics Viktória

Távolodás és közeledés

KONTEMPLÁCIÓS NAPLÓ

[RÉSZLET]

Június 1. Zenta

Nap mint nap megújuló kérdés, hogy tudok-e imádkozni, vagy sem. Másképp mondva képes vagyok-e Istenre szegezni gondolataim piciny, de talán centrális – vagy fordítva: centrális, de piciny – töredékét. Nem mondhatom, hogy centrumát, mert a gondolatvilágom nem kerek egész, és nincs középpontja. Mindenekelőtt úgy érzem, le kellene kaparni az Isten-gondolatról, ami rátapadt, felvakarni, mint mikor a sparhelt oldalát sikáltam. Le kell építeni az áhítatot, megnézni, hogy mi marad belőle, ha nem engedek az előírásos érzelmeknek. A magasztalás, a dicséret például idegen tőlem. Csodálni és csodálkozni tudok, de „magasztalni az Urat” – ennek nem látom értelmét, nem tudom ezt gyakorolni.

Az udvar, ahol lakom, arányos, a diófa meg a fenyőfa úgy terebélyesedik és magasodik előttem, mint egy templom. Ezt a helyet a magamévá tettem, a szemzőgemet a teraszon nem szeretném nélkülözni. Bármely nap- és évszakban jó hely ez, de mitől „templomi”? A fák formáitól és a leheletüktől, meg a téralakzat okán. Az udvar nincs lebetonozva, régi, csorba, mohás téglák borítják, a szomszédaszony rózsái és a lugasa szegélyezik. Ez a szeglet egyszerre nyújt védettséget s nyit a transzcendensre. Mi a transzcendens, a meta-fizikai? Az, amikor alapvető kérdések merülnek föl a csendben: mi ez a fa, mik ezek a formák, mit jelent ez a „szép”? Egy fa eleven formájában a Szépet sejtem, azt, ami már-már szent. Attól transzcendens

és már-már szent, hogy hiába bámulom örökké, nem szokványos, nem az ittlétem rekvizituma, hanem több annál, több nálam és a környezetemnél; a kozmikussal, az istenivel, az ismerős ismeretlennel érintkezik. A „magasztalásnak”, „dicséretnek” egészen spontán és, hogy úgy mondjam, természetes formáját űzöm ilyenkor, amikor ebben a „templomban” „imádkozom”, vagyis szemlélődöm, minden technika nélkül. Csak ahogy magát adja. Sosem kényszerítem magam imádkozásra, hanem csak hagyom, hadd jöjjön.

Volt egyszer Kőbányán egy református lelkész, akinek elmondtam, hogy én úgy imádkozom csupán, ahogy a folyó vagy a tó párolog. Méltányolta ezt a hasonlatot az idős lelkész. Schubert: *Gesang der Geister über den Wasser*.

Jézus is természeti lény volt, vidéki ember, aki a Genezáreti-tó meg a Jordán partján meditált.

Mi is az ima? Hozzáfordulás, aki több, mint én vagy bárki, és hát mi sem evidensebb, mint hogy létezik ő, a valaki, aki más és több, nem evilági, túl van az észlelésem határain, bár a határon keresztül érintkezik velem.

Rettenetes dolog az „én”-be bezárva lenni. Vagy a „mi”-be. És ami körülvesz, az mind azt közli, hogy az „én” mily kis torz csekélység. Tényleg nevetséges ebbe a groteszk, felemás létezőbe belevetemedni, beleodvasodni, belefeketedni, mint a dió húsa a héjába. Vagy ebbe az óhatatlanul szociális világba beleszorulni, belefúrni magad, és a szociális jelentések hálójában rekedni. De elég belemeditálni magad egy fába, és máris kint vagy.

Ha az Isten-fogalmat megszabadítanám a pátosztól, minden jobb lenne. Az Istennek hétköznapiak kell lennie. Ne csak karácsonykor, húsvétkor, esküvőn meg temetésen bukjon föl az árból röpke időre.

Nem, nem is a test, hanem az *ego*, az egocentrizmus és a *mi*-centrizmus a fullasztó zárka. Meglehet, a test többet-jobbát, finomabban tud, mint a szellem. A szellem patetizálta az Istent. Pedig az Isten mindig valami más, az intellektus nem tudja elkapni. Ezért a jó ima-percek azok, amelyek a testből indulnak el, váratlanul. Mondjuk átúszom a Tiszát, és ülök lovaglólülésben a folyóba dőlt fatörzsön, a mohán, nézem a piciny gombákat vagy a felhőket, és akkor, a nagy ég alatt... Egy lény vagyok a sok közül.

Macska, kutya, Isten, rigók, fa, galamb, szürkegém – ma reggel ilyen sorrendben követték egymást a lények, akikkel találkoztam, és akikkel nem beszélgettem, mert nem beszélnek az emberi nyelvet. Arra gondolok, hogy Pilinszky-nél az *Apokrifban* a „Szavaidat, az emberi beszédet / én nem beszélem” és a „Nem értem én az emberi beszédet, / és nem beszélem a te nyelvedet” – ez nem [csak] a versalany megnyilatkozása, hanem ez a válasz is fölülről avagy odaátrol; mind a kettő. Mégiscsak egy néma dialógus.

Június 2.

Mégiscsak egy néma dialógust folytatnak a karthauziak a nagy csöndjükben? Egyszer rég láttam egy dokumentumfilmet róluk, de valahogy el is tudom képzelni őket, hiszen én is hasonló életmódot folytatok, és szeretem, méltányolom a csendet. Reggel úszom a Tiszában, minél korábban, mert akkor még nagy csend van, és egy-egy pecást kivéve nincs senki a parton. Ezzel a csenddel ellentétes azonban

a sok olvasmány, ami végigmegy rajtam, sok csak úgy, mint a víz, anyagcsere-formán. Eszem a szavakat. A testem hiába tisztul meg a Tisza vizében, ha a tudatom teli van mindenfélével, és nem is rendezetten, ritkán rendezem. Rengeteg szeméttel, mondaná Eric Berne. Dugig telt a tudatom, ezért sem sínylem túlságosan a magányt. *Hiányod helye telt, hiányod helye telt*, ezt jegyeztem le és ismételtettem ma, amire aztán ráírmelt Weil egy mondata Pilinszky fordításában: „Látnunk kell, és ha valóban látjuk is, hogy a mindenségből tökéletesen hiányzik Isten, akkor e tökéletes hiányban magát Istent szemléljük.” Ez szerintem nem negatív teológia, hiszen csakúgy teltség-ről beszél, mint én. Mindenki feledésbe merül a semmibe, ami Isten, jegyeztem le egy Tisza-parti gondolatom. Teljesen mindegy, hogy az illető híres-neves ember-e vagy sem, a *személye* mindenképp feledésbe merül – a művei, azok nem ő, hanem műtárgyak, műalkotások, szövegek, kották, befőttesüvegek, egyebek. A *személy*, a *voltaképpen* szubjektum teljesen megsemmisül, és ezt nem valami „rossz”-ként gondolom el, hanem semleges.

És a semmiben meg a tökéletes hiányban mégis ott van a *van*, Weilnél is. Ő azt is állítja, hogy Isten „kenyér formájában” van velünk jelen. Amióta rajongója lettem a Faragó János biokenyerének, amihez teljesen vegyszermentesen termeli búzáját és nagy figyelemmel süti a sötétbarna cipókat, azóta a természetes és a természetfeletti kenyér találkozik a képzeletemben. Ennek a sötét, tömör, súlyos, kereszt alakban felhasított kenyérnek a dicséretét zengem, érzem benne az emberi figyelmet, gondot, gondoskodást, a kétkezi munkát és a nap könnyűségét, meg a talaj súlyát is, a fény, a nedv és a levegő átjárta búza létfolyamatát, a tüzet.

Az anyagot már kiskoromban csodáltam, a nagyapám darálójában a kását, darát, kukoricát. Ezeket az ujjaim közt érzékelni volt a legkedvesebb játékomban. Most is szeretem a különféle természetes anyagokat. Ma a homokot, a vizet, a követ és a fűvet csodáltam meg. No és az anyagtalan fényt. „Elle est retrouvée! / Quoi? l'éternité. / C'est la mer m'élée / Au soleil.”

Régóta a legkedvesebb négy sorom, Rimbaud: *L'éternité*. A pillanatnyi, táncoló csillogás, mely örökké változik. A változó örök.

A tudat lomtára és üressége, túlsúfolt üressége – a víz színén tündöklő, nyughatatlan szikrák. A vízfelszínnek és a napfénynek ez a találkozása voltaképpen borzasztóan efemer jelenség, és lám – örökkévaló. A tudat lomtárával pedig úgy kell bánni valóban, mint a kukával. Ami megmarad, megmarad: sárga kása, dara, kukorica, ahogy az ujjaim közt sikamlík. A természetes anyag szeretete – és ilyen anyag a bőr is – ugyanaz, mint a teremtés szeretete. A Teremtő pedig folyton széjjelsziporkázik.

Igaza lehet a buddhistáknak, hogy semmit sem kell megtartani akarni. Talán ez volt az egyik első gyerekkori élményem és tapasztalatom: a megtarthatatlan.

Június 3.

A megtarthatatlan élet. Kipörög az ujjaim között. Az élet megtarthatatlanságát óráról órára és napra nap tanulmányozhatjuk, magunkon és minden másan. Talán innen ered a kapzsiság és a kuporiság. A tudattartalmak is megtarthatatlanok, valóban csak a dogmák tudják megtartani őket, felszegecselni, és én viszolygok a dogmáktól. Hagyom az állandó átrendeződést a tudatomban. Amikor makacsul ragaszkodtam

egy-egy tudattartalmamhoz, az mindig bajhoz vezetett; az eltűnésük, átformálódásuk sokkal kevésbé gond.

Igaza van Beckettnek, hogy a bukások és a szerencsétlenségek, kínlódások nem is bajok, sőt a révükön lehet mélyebb tudáshoz jutni. Ma ötödször is megbuktam az autós vizsgán, és már elég semlegesen fogadtam, többi bukásom és kudarcom után még egy. Ha nem tudok vezetni, akkor vezessen ez a meditációsorozat. Közben értesülök, hogy a legjobb barátnőm szájában rosszindulatú tumor van. Együtt lépkedtünk az életben lefelé. Megcsappant bennem az *élan vital*, de mégis ismételtetem magamban Kosztolányi mondatát, amit az orvosának mondott: „Tedd, hogy éljek!” Tedd, hogy éljen. Ez is egy ima, és pontos. Hozzá fogom illeszteni a Miatyánkhoz, csak appendixként, mert a Miatyánkot tökéletes szövegnek tartom.

Ámbár az „Atyánk” képzet teljesen ködös a fejemben, a saját apámra sem néztem fel sosem. A gyakorlati segítségét mindig éreztem, de abban nem volt semmi „atyai”. Nem éreztem a védelmét. Az apa segít, az enyém ezt mindig megtette, az Atya véd, oltalmaz. Oltalmat soha az életben nem tapasztaltam. A lelkem *oltalmatlan* volt. Vagy talán mindenkié az, kivéve, akit nagyon és értőn szeretnek.

Egyszer régen egy szerelmi krízishelyzetben, a bántalmazott nő szerepébe pottyanva az Adriai-tenger partján, fohászkodtam a már halott apám oltalmáért. Néma maradt minden a szélcsendben.

Az oltalmazó égi Atya [elképzelése] viszont csodálatos lehet. És van, akikben megvan ez az érzés, azokban, akik hisznek. Habár azt éreztem és érzem gyakran, hogy valami nem enged belezuhanni a szakadékba, miközben a szakadék szélén lépegetek, s néha egy hajszál választ el a zuhanástól. A vízben, a hullámokban nem félek. Voltaképpen az egyetlen hely, ahol egyáltalán nem félek, a víz.

Dehát az ég a felhőivel, páráival is víz, nemde? Az égre nézve sem féltem még soha. Ellenben a földön!

Június 4.

Ellenben a földön az élethossziglani aggodalom és szorongás volt az életük az enyéimnek. Úgy éltek, hogy csakis a saját erejükre és képességeikre és a saját két kezük munkájára voltak utalva. „He cares for me”, súgta a mai meditációm. Ezt ők sose érezték. Ez az egyik legérzékenyebb pont: hogy érzékelisz – elgondolsz-e valamiféle gondviselést, meg- vagy fenntartó erőt, s ha nem, akkor máris jön a görcs, a neurózis, vagy végül a pánik. Én ennek a „he cares for me”-nek a halványát érzékeltem; nem gondoltam, hanem érzékeltem egy kicsit. Néha nagyon.

A mai nap legnagyobb eseménye az esőcseppek hullása volt a tócsába. A csöppek koncentrikus köröket indítottak el. A pocsoljának volt fénye és a neszeknek, a rajzolatoknak ritmusa. Egy percnyi pszichedelikus állapotot hívott elő, mert nagy volt a szemlélődés gyönyörűsége. Ez volt akkor a Föld. A júniusi záporok utáni lecsengés *ambient music*-je. Az emberi arcok vetekedhetnek néha a természet arcaival. A hangjaival meg semmi. Nem teszek fel zenét, hogy halljam. Az illataival sem. Az egész Tóparti utca hársfaillatban úszik. És ma virágzott a Tisza. *Danas je cvetala Tisa*, mert ez egy kétnyelvű városka. A sok nyelv zenéje – magyar, szerb, angol, német, francia – is nélkülözhetetlen része az életemnek. Mi az, hogy nélkülözhetetlen?

Június 5.

Nélkülözhetetlen az, ami nélkül csak gyöngén és satnyán nevezhető életnek az élet, és ami nélkül a halálgondolat maga a szintiszta borzalom, amire tulajdonképpen gondolni sem lehet, s nem is szabad. Találni kell olyan mozzanatok, melyek által a halálgondolat nem teljességgel elviselhetetlen, és amelyek az életet parányit megemelik, megszabadítják a gyakorlatiasság egyedulalmától, a nehézkedés olykor már-már örült erejétől, és belelopják a szellem, a gondolat szikráit. Ilyen mozzanatok nap mint nap adódnak, csak reflektálni kell rájuk. Az üde júniusi záporok, melyeket oly hálásan fogad a föld, a növények és a madarak ilyen felemelő életmozzanatok, melyre a válasz az együtt-örülés a természettel. A dús színek és az illatok, amelyeket a zápor hoz, szenzuális-esztétikai örömszemcsék. Ezek a keserves lelkiállapotot is képesek lehetnek átvilágítani, áttetszőbbé tenni. De lehet egyetlen ingyen kapott mosoly is jótékony. Rálátás egy arcra, amiben van „valami más”. Mi ez a „valami más”? Ami több mint szükségszerű, ami parányit szabad, és amiben van, igen, van szeretet, kedvesség, *kindness*, egy gyöngö vertikum. Szólj egy jó szót! Nem okvetlenül kedves szót, hanem találó, igaz szót. Ilyen találó szó volt ma a „szellemtelenség”, amit L. M. kopogott le egy chatben, és ami valóban az egész magyar kultúreletet jellemzi. Egy „negatív” szó is lehet felemelő, ha igaz. Ilyen volt a „bizakodjunk” szó is, ami az én számat hagyta el a betegségtől fenyegetett barátnőmmel beszélve, ámbár közben arra gondoltam, hogy nem eléggé meggyőzően, kevés hittel, bátortalanul mondom. Abban a pillanatban a saját hitetlenségem nyomasztását is átéreztem.

Istenfüggő vagyok, addikt, ezt vállalom. Simone Weil „megszakítatlan kötelezettségről” beszél. A lélek csatlakozhat Istenhez, vagy elutasíthatja őt, írja, „hozzájárulhatunk” Isten szeretetéhez, vagy sem. Tetszik nekem itt ez a „hozzájárulás” kifejezés – tehát máris *van* valami, amihez hozzájárulhatunk, ha akarjuk. Ebben a naplóban, azt hiszem, a megszakítatlanság a lényeg, hogy egy napot sem szabad kihagyni a „hozzájárulásban”. Vehetem ezt babonának is: ha egy napot kihagyok, vesztettem. Azon a résen beférkőzik az értelmetlenség, melynek hajlama van az elrálkosodásra. Az abszurditás viszont lejárt lemez. Ebben a mai világállapotban az ellenkezőjére van szükség. Az abszurditást már végigcsináltuk, a tanfolyamát kijártuk. A lélek az értelemért lobog, és nem jó látni, hogy már a nagyobbacska gyerekekben is tanyát ült olykor az értelmetlenség érzése. A hetedikes Dušan Anne Frank naplóját olvasta szerbül, és gratuláltam neki – senki más nem volt ebben az osztályban, aki igenelte volna a könyvolvasás értelmét. Ezt én még soha nem kérdőjeleztem meg, és amikor „a Szentlélek elleni véték”-ről olvasok (ami halálos bűn számba megy), akkor ez a mentségem.

Június 6.

Lehet, hogy nincs mentségem. „Lélektani okok.” Tudok-e dönten?

Június 7.

Dönten?

Ma úgy döntöttem, hogy mégis harcolni fogok. A létjogosultságomért. Az eltipratásom ellen. A kismimmzés ellen. Valamikor rég feladtam a harcot. És harcolni fogok azért is, hogy elfogadjon az Isten. Akceptáljon. Csak az Isten adhat erőt ahhoz a harchoz, hogy elfogadjon az Isten. Mikor és miért adtam fel a harcot, hogy látsszak, hogy itt legyek *nyíltan* az ég alatt? Milyen szép kifejezés ez, hogy „Isten ege alatt”. Hiszen az ég csakis az övé. Miért gondoltam úgy, hogy én már nem fogok harcolni, és nincs más hátra, csak meg fogok halni? Mibe nyugodtam bele? Hogy hagyom, legyen, aminek lennie kell? És aminek lennie kell, az a pusztulás, az idő pusztító munkája? Nem lehet-e az időnek valamit kibontakoztató, érlelő munkája? Miért hagyom magam dobálni?

Miért félek az emberektől? Én nem Istenfélő vagyok – miért kellene Istentől félni? –, hanem emberfélő, emberkerülő. A létjogosultságomat Istentől kaptam. Meghalni csupán? Mit akarok? És miért hittem úgy, hogy Isten akarata a pusztulásom? Honnét ez a sugallat?

„Gyöngeségem tudatában elfogódva és nagy izgalommal...” „A lélek és az erő bizonyítása...” „Hitetek Isten erején alapuljon...” Pál első levele a korinthusiakhoz, második fejezet. Ezt át kell tanulmányozni. „Amikor gyöngé vagyok, akkor vagyok erős.” A második levél, tizenkettedik fejezet. Ezt is át kell olvasni.

Egyáltalán honnan meríthető erő? A hétköznapi élet túlmutató erő? Ez az egyik nagy titok. A szeretet lehet-e erő? Mert nem valaki/valami ellen kell harcolni, hanem valamiért/valakiért; egy vonzásban élve. Pál megtérése ez a fordulat volt, alighanem.

Amihez nekem erő kell, az Isten-kutatáshoz, ahhoz csak Isten adhat erőt. Motivációt. Lendületet. Ez a paradoxon.

Június 8.

A paradoxonok mellett azonban analógiák is léteznek. Az istenszerelem és a szerelem tényleg analógok. A szerelem hiánya körülrajzolja a szerelmet, az istenszerelem hiánya pedig az Istent. Szerelem híján pokol a szeretkezés vagy a csókolódzás. Nehezen tudom megbocsátani magamnak, hogy szerelem nélkül szeretkeztem velem. Persze tudom, hogy a kölcsönös szerelem kegyelem. A perce, az órája vagy a napjai. Ez volt a legnagyobb élményem ma a Dunában úszva: a szerelem hiányának az elgondolása. Világosan láttam a szerelem hiányát. A csókban a nem-csókot. A nemi szervben az irtózatot. Ugyanennek az embernek a nemi szervét negyven évvel ezelőtt a szájjammal érintettem, ma pedig egy ujjal sem bírtam hozzányúlni. Szikrája sem volt bennem a szerelemnek. Helyette az üresség a lélekben és a testben.

A Dunában úszva már tudtam, hogy a szerelem isteni érintés. Más szóval kegyelem, ami nem adatott meg. Nem történt meg az átváltozás. Tudtam azt is biztosan, hogy nem tehetek semmit érte, vagyis azért, hogy megtörténjen. Nem szomorú érzés volt, hanem kietlen, sivatagos. Aztán a vízben eszembe jutott, felrémlett a szerelem meglétének a tudata, annak ellenére, hogy most nincs. A víz és a természet nagyon élt. Én nem. Kellene ez a kontraszt.

Sose szeretkeztem legalább képzelt szerelem nélkül. Most még a képzett szerelem is nagyon távol volt, örökkévalóságnyira. Ez a hiányállapot rendkívül kínos. Azért írtam, hogy pokoli, mert kínos, feszélyező és lesújtó. Mindez a káprázatosan

dús természet ölében. Borzalom, tulajdonképpen, csak nem hiszterizáltam, hanem elfogadtam és alaposan tudatosítottam. Tudatosítottam a tudattalant.

Ez most NEM az én vétkem volt. Egy büntudattal kevesebb. Ellenben a víz ölése hiteles volt, mindenemet átölelte a víz. Ez volt a mai nap leckéje. Nem volt rossz érzés az arcomon érezni az igazat. A nemszeretetet. Nem képzelegtem és nem hazudtam. Tanultam kíméletlen lenni magamhoz, és úgy kíméletlen hozzá, hogy abban ne legyen agresszió vagy bármilyen számonkérés. Most azt mondom, hogy érdemes teljesen átérezni a kínos NEM-et. Hajszál választott el attól, hogy azt gondoljam, akkor hát minden ilyen sivatagi. De közbeszólt Rimbaud: *l'éternité. / C'est la mer méléé / Au soleil.* És a közel ötven éve ismert férfi is tudta, amit tudott. A legkíméletlenebb kimondott vagy ki nem mondott vallomás férfi és nő között a NINCS. Megszenvedtem. MAGAMAT nem fogom kímélni. Szerelem vagy van, vagy nincs, és ez az istenszerellemmel is így van.

Miközben a Népkertből idedübörög a teraszomig a techno- és speed-ekszztatikus zene, annyit tudok, hogy tudni kell elfogadni és elviselni, lehetőleg mélyen, a NINCS-et, amit adok és/vagy kapok, az ekstázis hiányát és a szerelem/szeretet hiányát, az istenhiányt is beleértve. De mégis gyertyát gyújtottam a teraszom az éktelen hangzavarban. Utálom a mű-extázisokat a fene tudja hány ezer wattal meg a szeszekkel, drogokkal. Akkor inkább jöjjön a lelki szárazság. A negatív ekstázis.

Június 9.

Negatív ekstázisban, a negativitásba való mélymerülésben jó sokszor volt részem, abba is ugyanúgy bele tudom magam élni, mint az örömbé. A vertikális embere vagyok, és az ilyenek, hogy is mondta Hölderlin, képesek felfelé zuhanni. És lefelé röpködni, tenném hozzá. Tegnap is például elemi csapásként éltem át a kirándulást, amiben a vizek és a növények látványa volt e mentőöv. „You are not the darkness you endured. You are the light that refused to surrender.” Szerzője ismeretlen. A sötét napokon is gondolnom kell Istenre. Plótinossal mondom, hogy az isteni folyamatos figyelemmel követése és az isteni jelenlét szüntelen gyakorlása a napok és éjjelek kötőereje, s ami összeköti a napokat. Ma hála Istennek csönd van. Magamhoz tértem. „Moja usamljenost dobila je svoju usamljenost / i tako sada idu ruku pod ruku. / Dobro je da bar nisu same”, olvasom egy szerb költőnőnél. „Magányom elnyerte a maga magányát / s így most kar karban járnak. / Jó, hogy legalább nincsenek egyedül.” Nem jó a magánynak egyedül lennie.

Június 10.

Lennie kell igazí, hamisítatlan minőségnek, ami annak az ellentéte, amit ma láttam egy filmben, magát a hamisítatlan hamisságot. *Two Ticket to Paradise.* Milyen bágyatag és hazug elképzelése ez a jónak, sokkal rosszabb, mint a mézeskalácsszív. Nem volt méreg, csak limonádé; a méreg a L.-vel eltöltött huszonnégy óra volt, azt kellett most csillapítanom evvel a limonádéval. De nem baj, hiszen meg kell tanulnom lazítani és csak úgy lenni. „Vagyok.” Ha majd ezt ki tudom mondani szilárdan, akkor lesz jó. Ezt a „vagyok”-ot gázolta le L. a belőle ömlő hangos és hangzatos hamisságáradattal, ami viszont egyáltalán nem volt fikció. Huszonnégy órán át a torkomon akadtak a szavak.

Az Istentől mindenekelőtt tisztaságot kérek. Valami hamisítatlanságot. Még ha rossz is, kellemtelen, legyen hamisítatlan. Igazából mindig ez volt az igényem. S amikor a szerelmi életbe belevegyül a hamisság, az már véteknek nevezhető.

Ennek ellenében létezik az istenvágyam és istenkapcsolatom. Érzem, hogy megvan. Ha nem is vagyok igazából, de ez a relációm megvan. Sose ápoltam a kapcsolataimat úgy, ahogy kell, azonban ezt most meg kell tenni. Dolgozni kell rajta. Úgy, ahogy az Alpokat meg a Jurát másztam meg Svájcban, kitartón, már-már erőmön felül. Nem szabad több időpocsékolást megengedni magamnak. „Elpazaroltam mindenem, / amiről számot kéne adnom.” Ez az az év, amikor én számot adok. Nem a „saját élet”-ről kívánok számot adni, mint Szilasi, hanem arról, hogy hogyan követtem és hogyan nem követtem az én Ariadné-fonalamat, miért ejtettem ki a kezemből, és hogy csippentettem fel ismét. Első jobb esszém a *Via negativa* címet viselte. Huszonhárom voltam. Most visszafelé kell megtenni az utat. Csak a tarkómmal nézni hátra.

Mi is a kairosz? A nyilazós hasonlat mellett itt a nőiesebb, „beim Weben beschreibt Kairos den Moment, in dem das Schiffchen durch die Fäden des Webstuhls geführt werden kann”. És igen, a tarkóján kopasz volt, hogy hátulról ne csiphessék el a grabancánál fogva. Kairosz a megfelelő, az alkalmas, a kijelölt időpont. Arisztotelész szerint „das Gute in der Zeit”. A Jó az időben.

Június 11.

A Jó az időben, azaz Kairosz tegnap éjfélkor váratlanul bekocogott a sötét ablakomon az igazi Kedves képében, és pitymallatig maradt, a madarak ébredéséig. Nem emlegettünk föl semmi rosszat, hagytuk működni a Jót, múlt és jövő nélkül. A régi Kedves nem volt sem régi, sem új, hanem időtlen éjszakai Lélek. *Seele*. És ezzel a lélekkel csak a testen keresztül lehet kapcsolatot teremteni, mintha az a pórusaiból párologna ki. A testi beszélgetés sokkal mélyebb volt, mint a verbális. Szinte semmit sem lehetett szóvá tenni, a száj nem beszédre szolgált. Nem kérdeztem sem alá, sem fölé, mert ez nem a kérdések éjszakája volt, a feleleteké sem. Sajnos az ajtót be kellett csukni, így nem térhetett be az éjszaka a levegőjével. Hagyom így firtatás nélkül. Csak semmi *overthinking*. Van, amiről nem kell gondolkodni? Van, ami csak úgy van, történik magától. Nem elmúlt szerelem, nem jövődő szerelem, csak egy sem erős, sem gyenge kötődés lejátszódása.

És ez foglalkoztat engem, a kötődések fizikája és metafizikája. „Félnek / emlékeim, mert messzi van a kedves.” Az enyéme most nem félnek, bár ő távol van már, és nem hívom vissza. Nem félnek, mert nem is akarok semmit. A „harcom”, amiről Knausgård ír, más szinten zajlik. Élő embereket nem fogok belecibálni. Ez a kötődés immár maradjon lágy, kiszolgáltatott, esendő. Kezdek nem félni a kiszolgáltatottságtól, és átadni magam Kairosznak. A gondolkodást finomabb alapokra kell helyezni, mindig és mindig finomítani. Az érzékiség és a spontaneitás ebben segít. Az érzékiség monológjai és dialógusai lekottázhatatlanok. A plótinoszi „grâce” [franciára fordítva] a Jó átsugárzása a bájjon, ami a francia nyelvben egyúttal kegyelmet is jelent. A „grâce” gyakorlása Plótinosz szerint az isteni folyamatos figyelemmel követése. Azt gondolom, hogy ehhez *szereteterő* kell, ami bennem gyenge. Néha eksztatikus, azaz pillanatnyi.

A mai kedvenc mondásom kínai: „Ha békét kívánsz, azonnal megkapod”. És ez alighanem így van, hiszen már a kívánásában ott van a béke. El ne rontsam. Hiszek a Rontásban, állandóan leselkedik, bennem és kívülem. Elhiszem a középkori és barokk-kori ördög-látásokat is, és nem fogom mellőzni az Ördögöt a gondolkodásomból. *Apaga Satanas!* Sikerülhet kicsukni. Hiszen ha békét kívánsz, azonnal megkapod.

És az éjjel a hamisítatlanság megvolt, legalábbis a töredékei. Ámbár Thich Nhat Hanh azt írja, hogy minden hamis és igaz egyszerre.

(folytatjuk)

